

TÉTLENSÉG, TITKOSSÁG, TÉVUTAK

GONDOLATOK A 2010 UTÁN BŐS-POLITIKÁRÓL

Nagy Boldizsár előadása az MTA Kongresszusi
termében a
„Stratégia és környezet – Párbeszéd a
Szigetköz jövőjéről” c.
, a Duna Charta által szervezett konferencián,
2016. április 1-jén

Az előadás fő pontjai

- Helyzetem
- Tétlenség
- Titkosság
- Tévutak - Az ítéletből eredő lehetőségek és a SEA közös következtetéseiből adódó jövőkép összevetése

HELYZETEM

1988 – bekapcsolódás

1989 – 2010 a kormány szerződéses nemzetközi jogi szakértője

1993 - 1997 a Magyar Köztársaságot a Bős-nagymarosi projekt ügyében Hágában a Nemzetközi Bíróságon zajlott perben képviselő nemzetközi csapat tagja

2010 – nincs szerepem, sem a kormány, sem a Duna Charta nem foglalkoztat, független jogtudós vagyok

TÉTLENSÉG

Tétlenség

1997- 2002 folyamatos tárgyalás

2002 – 2004 érthetetlen szünet

2004 – 2010 folyamatos, eleinte eredménytelen tárgyalás

2007: megállapodás egy „stratégiai környezeti vizsgálat”-ban pártatlan harmadik országbeli szakértők részvételével

2010 – Kovács György méltatlan eltávolítása még a szocialista kormányzat alatt, majd a teljes csapat szélnek eresztése a választások után

2010 - 2015 eleje - Nincs érdemi, nyilvános tárgyalás.
Sporadikus hírek állítólagos találkozókról.
Semmilyen érdemi cél és eredmény nem mutatkozik

2015 május 20-szeptember 25: öt titkos szakértői tárgyalási forduló 2015.
szeptember 25: „A Gabcikovo-Nagymaros Projekt stratégiai környezeti vizsgálatából eredő következtetések” elfogadása

TITKOSSÁG

TITKOS TÁRGYALÁSOK

A 41/2012. (IV. 16.) ME határozat **Szabó Marcellt felhatalmazza** „az ítélet végrehajtása érdekében” létrehozandó az 1977. évi szerződést „felváltó vagy kiegészítő” megállapodás „létrehozására irányuló nemzetközi szakértői szintű tárgyalások vezetésére”. A delegáció tagjait jelöli: KIM, VM, NFM

Sz.M. azonban kinevezése után arról beszél, hogy „Januárban már voltak előkészítő megbeszélések: ebben körvonalazódott, hogy a két fél közös érdeke a tárgyalások megújítása”

Ki, milyen felhatalmazással tárgyalt?

143/2012. (XII. 12.) ME határozata: **Székely Lászlót** hatalmazza fel a tárgyalásokra: Delegációtagokat jelöl: KIM. **A többi minisztérium miért maradt ki?** Változott a tárgyalási stratégia? Miről, mire?

95/2014. (VII. 25.) ME határozat **Baranyai Gábort** hatalmazza fel ugyanerre

Delegációtagokat jelöl: IM, KKM, FM, NFM. – Egy helyett négy minisztérium.

TITKOS TÁRGYALÁSOK

Tárgyalt Szabó Marcel? És Székely László? Kivel, miről?

Nincs elérhető jegyzőkönyv

Nincs honlap (A www.bosnagymaros.hu-t eltüntették)

Rövid, semmitmondó MTI közlemények – ha egyáltalán

Mit tudunk **Sonnevend Pál** tevékenységéről, aki Magyarország képviselője a még függő hágai perben? Semmit.

TÉVUTAK

MIBEN ÁLL A JOGSÉRTÉS? A NEMZETKÖZI BÍRÓSÁG MEGÁLLAPÍTÁSAI

Magyarország jogsértései

Az ítélet pillanatában (1997. szeptember 25) fennálló

- Nagymaros fel nem építése és Dunakiliti üzembe-helyezésének elmulasztása
- A szerződés megszüntetésének kísérlete

Ma is fennálló

Nincs

(Cseh)Szlovákia jogsértései

Az ítélet pillanatában (1997. szeptember 25) fennálló

- Az „ideiglenes megoldás” üzembehelyezése (A Duna egyoldalú elterelése, a méltányos és ésszerű használat elvének megsértése)
- A közös üzemeltetés egyoldalúval felváltása
- Károkozás a Szigetközben és a Szap alatti szakaszon

Ma is fennálló

Mind a három fenti

A FELEK TEENDŐI – MIKÉPP LEHETNE VISSZATÉRNI A JOGSZERŰ ÁLLAPOTHOZ

Magyarország

- Felel a **Nagymarosi Vízerőmű** fel-nem-építésével és Dunakiliti duzzasztó **üzembe-nem-helyezésével 1997. szeptember 25-ig** (az Ítélet meghozatalának napjáig) okozott **károkért** – azokat meg kell térítenie
- Tudomásul kell vennie, hogy **az 1977. évi szerződés keretei, rendszere fennmaradtak** és azt **új tartalommal kell megtölteni** (vagy közös egyetértéssel megszüntetni)
- El kell döntenie, hogy akar-e a közös üzemeltetésben részt venni

Szlovákia

- A jogszerű állapot helyreállításáig felel **a Duna elterelésével okozott valamennyi kárért** – azokat meg kell térítenie
- A **környezetileg fenntartható** állapotra vezető **vízmennyiséget kell lebocsátania** - megfelelő dinamikával - a főmederben
- Köteles Magyarországnak biztosítani a **részvételt az üzemeltetésben, ellenőrzésben és a hasznok szedésében** – ha Magyarország emellett dönt.

Közös feladatok

- Jóhiszeműen tárgyalni kell az 1977. évi szerződés **céljainak** megvalósításáról
- Ha a felek másképp nem állapodnak meg, újra közösen kell üzemeltetni a rendszert
- Rendezni kell az építkezésből és az üzemeltetésből eredő anyagi tartozásokat és követeléseket . (Ez nem a kártérítés, hanem az elszámolás, beleértve az 1992 óta termelt áram értékét!)
- Meg kell határozni az új tulajdon és bevétel-megosztási (áram-megosztási) viszonyokat

Az ítélet után elérhető magyar célok

1. Nagymaros (egy **második erőmű**) ne épüljön fel
2. Ne legyen **csúcsüzemmód**
3. A főmederbe és a **mellékágakba jusson elegendő** és a természetes vízjárás **dinamikáját követő** (árvizeket is magába foglaló) víz
4. **Bős** környezeti szempontból **fenntartható módon** üzemeljen
5. A **vízmegosztás** során érvényesüljön Magyarország joga a **méltányos és ésszerű vízmennyiséghez**
6. Mivel C Variáns a megállapodásig jogsértő, az addig a **Duna elterelésével okozott kárt Szlovákia térítse meg**
7. Az egyoldalú hasznosítás helyébe lépjen a **közös üzemeltetés**, ha a felek **másban nem egyeznek meg**.
8. A bósi rendszerbe beépített magyar tőkét (**tulajdonrészünket**) vagy vegye meg a szlovák fél, **vagy adja át az arra eső áram-mennyiséget**
9. Mivel Bős **magyar hidropotenciált is hasznosít**, adja át az arra **eső áram-részt** vagy fizessen **járadékot** a vízhasználat után

KONKRÉT CÉL

EZ HATÁLYOS A KORMÁNYBIZTOS SZERINT (IS)

**1139/2004.(XII.11.) Korm. határozat
a magyar-szlovák tárgyalásokon képviselendő álláspontról**

1.... a Kormány ...a Duna bős-nagymarosi vízlépcsőrendszer tervének hatásterületén kiemelt fontosságot tulajdonít a folyó-, táj- és élőhely rehabilitációnak az alábbi szempontok figyelembevételével:

a) a Duna folyó és mellékágainak **rehabilitációja** - elismerve a műszaki beavatkozások nélkülözhetetlenségét - **a lehető legkisebb természetátalakító beavatkozással járjon**, és a rehabilitáció eredményeképpen **a természet önszabályozó működéséhez közelítő állapotok jöjjenek létre**, amelyek hosszú távon csak **minimális emberi beavatkozást igényelnek**. E tekintetben különösen figyelemmel kell lenni arra, hogy **a Duna főága és a mellékágai közötti élő kapcsolat biztosított legyen**, a természetes vízjárásra jellemző **vízdinamika** érvényesüljön, továbbá a bősi vízlépcső üzemelése miatti csökkentett vízhozamú térségekben is a **fenntartható környezeti állapotot biztosító elegendő mennyiségű víz rendelkezésre álljon**;

**1139/2004.(XII.11.) Korm. határozat ...
a magyar-szlovák tárgyalásokon képviselendő álláspontról**

- b)** a Duna folyó és mellékágainak rehabilitációja során **olyan élőhelyek kialakítására (kialakulására) kell törekedni, amelyek - összhangban a vonatkozó európai közösségi szabályokkal - képesek a jó ökológiai állapot, illetve jó ökológiai potenciál elérésére,** majd fenntartására, **a biológiai sokféleség megőrzésére** és lehetővé teszik a tájhoz alkalmazkodó területfejlesztést, a fenntartható hozam elveire épülő hasznosítást, ideértve a mezőgazdaságot, a halászatot, az erdő- és vadgazdálkodást, valamint a turizmust;
- c)** a térség rehabilitációja során arra kell törekedni, hogy az ökológiai *vagy* tájvédelmi szempontból értékes *vagy* ilyen állapotukat a rehabilitáció során visszanyerő területek **természetvédelmi oltalom alá kerüljenek.**

A célok, az ítélet-adta lehetőség és a SEA következtetések

Cél	Ítélet alátámasztja?	SEA következtetések
Nagymaros (egy második erőmű) ne épüljön fel	Igen	Két variánst fognak kidolgozni, egy hagyományos folyószabályozáson alapulót és egy duzzasztásost (25. old.)
Ne legyen csúcsüzem	Igen	Ha van duzzasztás, akkor lesz csúcsüzem, a hajózás önmagában nem indokolja, aránytalan befektetés lenne a hasznokhoz képest
Kellő mennyiségű és dinamikájú víz a főmederben	Igen	Nincs benne szó a főmederben lefolyó víz mennyiségének emeléséről sem valóságos árvizek lebocsátásáról. Átlagos vízhozamnál (2000 m ³ /s) az 1836 fkm-nél tervezett gátnak 350m ³ -t kell levezetnie másodpercenként
Bős fenntartható üzemmódban működjön	Igen	A négy szilárd gátat magába foglaló, duzzasztóművel ellátott, a folyamsebességet lelassító és minimális vízhozamra tervezett, a duzzasztásoknál 1,5 szintkülönbséget létrehozó tőrendszer aligha az.

A célok, az ítélet-adta lehetőség és a SEA következtetések

Cél	Ítélet alátámasztja?	SEA következtetések
A vízmegosztás során érvényesüljön Magyarország joga a méltányos és ésszerű vízmennyiséghez	Igen	Nincs róla szó a következtetésekből. Baranyai Gábor szóban emlegeti a nagyobb víz lebocsátási igényt.
Szlovák kártérítés	Igen	Nem igényeltük
Közös üzemeltetés vagy Magyarország kiszáll	Igen	A Következtetések hallgat róla. B.G. 2015 őszi „Háttéranyag”: -”Magyarország nem kíván részt venni a bősi erőmű üzemeltetésében”
A magyar tulajdon ellenértékének megtérítése	(Igen)	B.G. Háttéranyag: „A bősi erőművel kapcsolatos valamennyi követelését (azaz a Magyarország által épített, Szlovákia által használt műtárgyak ellenértékét) többlet víz formájában kívánja érvényesíteni”
A hidropotenciál fejében áram vagy járadék	Igen	B.G. Háttéranyag Magyarország „nem kívánja az építés költségeinek 50%-át utólag megtéríteni. Ennek értelmében nem fog részesedni a megtermelt áramból sem”.

ZÁRÓ MEGFONTOLÁSOK

- ❖ A szigetköziek és a csallóköziak igénye a rendezett állapotra méltánylandó
- ❖ A régió hosszú távon (50+ év) páratlan erőforrás (ivóvíz) és természeti érték, amelynek haszna sokszorosa a könnyen kiváltható elektromos energiatermelésnek
- ❖ A cél legyen a 1139/2004.(XII.11.) Kormányhatározatban rögzített „természetközeli”, minimális fenntartási beavatkozást igénylő állapot létrehozatal
- ❖ A pert a jelen állapotban nem szabad a Nemzetközi Bíróságtól visszavonni, mert ha ezek a tárgyalások sem ígérenek mást, mint a fennálló helyzet legalizálását, akkor harmadik félhez kell fordulni, s az NKB eljárása alól Szlovákia nem vonhatja ki magát.
- ❖ A vita végső jogi megoldására a z NKB-nál valószínűleg alkalmasabb egy szakértelemmel bíró választottbíró vagy az Európai Unió Bírósága
- ❖ A szlovák kompromisszumkészség pillanata múlandó, de nem érdemes megragadni, ha behódolás az ára.

Köszönöm!

Nagy Boldizsár

nagyboldi@ajk.elte.hu

www.nagyboldizsar.hu